

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ชาวไทยมุสลิม หรือคนไทยเชื้อสายมลายูมีประวัติดั้งเดิมตามทัศนะของ Philipus Samuel Van Ronkel ให้ความเห็นว่าเชื้อชาติมลายูได้แก่คนที่พูดภาษามลายูและอาศัยอยู่ในดินแดนแหลมมลายูหมู่เกาะรีวลิงกา (Riau Lingga) บริเวณสุมาตรา หรือตามทัศนะของ Robequin เขาได้อธิบายว่าเชื้อชาติมลายูนั้นครอบคลุมแหลมมลายู สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ แต่ไม่รวมนิวเกินี และหมู่เกาะมีลาเนียเซีย ในส่วนของศาสนา และการนับถือ เริ่มแรกนั้นนับถือศาสนาพราหมณ์ เปลี่ยนมาเป็นพุทธและอิสลาม ตามลำดับ ซึ่งทำให้คนมลายูได้เผชิญกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทย ทำให้บางส่วนสามารถรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ แต่บางส่วนนั้นไม่สามารถรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา (วรวิทย์ บารู และคณะ 2551)

การเข้ารับศาสนาอิสลามของคนมลายูปัตตานี และกะชีร์ยัพะฆูนีในช่วงนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ซึ่ง นูมาน หะยิมะแซ (2551) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงในชั้นเริ่มต้นอย่างน้อย 5 ประการด้วยกัน คือ 1) การเปลี่ยนทางด้านความเชื่อ 2) การเปลี่ยนทางด้านสังคมและวิถีชีวิต 3) การย้ายเมืองจากที่เดิมอันเป็นที่ตั้งของเมืองลังกาสุกะในอดีต (บริเวณบ้านประแว และจาละ ในปัจจุบัน) มา ณ พื้นที่ศูนย์กลางแห่งใหม่ติดชายฝั่งทะเลเพื่อละทิ้งถิ่นเดิมที่เป็นศูนย์กลางทางศาสนาแบบฮินดู-พุทธ 4) การขยายตัวของศาสนาอิสลามที่มาพร้อมกับพ่อค้าชาวอาหรับและเปอร์เซีย และ 5) การกำเนิดสถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันการศึกษาที่เกิดภายหลังการเข้ารับศาสนาอิสลามของประชาชนทั่วไปถูกเรียกว่าสถาบันปอเนาะ มีการเรียนการสอนวิชาด้านศาสนาเพียงอย่างเดียว ดำเนินที่ไ้ใช้เรียนในปอเนาะส่วนใหญ่เป็นภาษามลายูแบบเก่า คือ อักษรยาวี เรียกว่าก็ตาบยาวิ หรือ ก็ตาบกุณิจ จากงานวิจัยของ รอฮานี ดาโอ๊ะ, ประสิทธิ์ รัตนมณี และ นิปาตีเมาะ หะยี้หามะ (2553) ได้กล่าวว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2502-2508 เป็นต้นมา พื้นที่แห่งนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและโครงสร้างการศึกษาค่อนข้างชัดเจนไปสู่รูปแบบการศึกษาที่มีชื่อเรียกว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และสายวิชาการสามัญ เด็กที่เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจะต้องผ่านเงื่อนไขการเรียนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย เสริมศักดิ์ วิศาลภรณ์ และคณะ (2550) กล่าวว่า คนในสามจังหวัดภาคใต้ นั้นมีความเชื่อ ค่านิยมตามวิถีชีวิตของมุสลิมในการเล่าเรียน ศาสนามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนของพื้นที่ในทุกๆ ด้าน รวมถึงด้านการศึกษา ซึ่งในทัศนะของอิสลาม มุสลิมที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่ยึดมั่นกับหลักคำสอนของอิสลามเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องและการรู้จักศาสนาควรจะต้องผ่านกระบวนการศึกษา ซึ่งต้องเป็นการศึกษาด้านอิสลามที่มีความเข้มข้น มีคุณภาพและเป็นการศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตตามวิถีทางศาสนาได้อย่างเคร่งครัด ประกอบกับความเชื่อของผู้ปกครองที่ว่า เป็นการไม่สมควรหากส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนของรัฐซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน

ระหว่างนักเรียนชายและหญิง มีการจัดกิจกรรมที่เป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ ไม่มีวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นมุสลิมจะกระทบต่อความเชื่อทางศาสนาอิสลาม

การจัดการศึกษามีส่วนสำคัญเพื่อนำสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ในการให้ความหมายของการศึกษานั้น ตามทัศนะของนักปรัชญาการศึกษา ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ (2555) กล่าวว่า อาจจะพิจารณาความหมายของการศึกษาแยกออกได้เป็น 2 แนวใหญ่ๆ คือ แนวแรก เป็นการพิจารณาการศึกษาในวงกว้างครอบคลุมถึงกระบวนการต่างๆ ของสังคมที่จะถ่ายทอดแนวคิด ความเชื่อ ระบบพฤติกรรม ตลอดจนศิลปกรรมต่างๆ อันรวมเรียกว่าวัฒนธรรมนั้นจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง การศึกษานี้เรียกว่าการศึกษาในฐานะเป็นกระบวนการสร้างสังคมประภคิต (Education as a Socialization Process) ซึ่งเกิดขึ้นในทุกสถาบัน ทุกระดับของชีวิต แนวที่สอง เป็นการพิจารณาการศึกษาในวงแคบมุ่งที่สถาบันสังคมเพียงสถาบันเดียว คือ สถาบันการศึกษา หรือ โรงเรียนเป็นการทำความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ และกระบวนการต่างๆ ในโรงเรียน การศึกษาในแนวหลังนี้เป็นการศึกษาในฐานะเป็นสถาบันทางสังคม (Education as a Social Institution) บทบาทการศึกษาของปรัชญาการศึกษานั้นมีมากในการศึกษาแนวที่สองมากกว่าแนวแรก เพราะมีลักษณะเฉพาะเป็นวิชาชีพชัดเจน ด้วยเหตุนี้ผู้ปกครองในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้นิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการแบ่งแยกระหว่างนักเรียนไทยพุทธและนักเรียนไทยมุสลิม อาจเกิดจากวิถีคิด และวิถีชีวิต หรือมุมมองต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าโลกทัศน์ของชาวไทยมุสลิมในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนหรือรับการศึกษา ก็เป็นไปได้

การศึกษาโลกทัศน์นั้นมีนักวิชาการหลายท่านทั้งในและต่างประเทศ อาทิเช่น ศีรพัทธ์ ฌานเขาวรรณ และ มิ่ง ตันดา เตง (2557) ได้นิยาม โลกทัศน์ (Worldviews) หมายถึง ทัศนะในการมองโลกและสังคมของบุคคลเป็นภาพของโลกหรือสังคมที่บุคคลรับรู้โดยผ่านกระบวนการ และระบบวิถีคิดในการประเมินคุณค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยมีพื้นฐานอันหล่อหลอมจากวัฒนธรรมแวดล้อมในสังคมที่บุคคลนั้นเติบโตมาอันได้แก่ทัศนะความคิดความเชื่อและค่านิยมทั้งของบุคคล และของสังคมนั้นๆ โลกทัศน์จึงเป็นตัวกำหนดทิศทางชีวิตของแต่ละคนอีกทั้งเป็นตัวกำหนดทิศทางสังคมของมนุษย์ด้วย ในส่วนอมรา พงศาพิชญ์ (2550) ได้นิยามคำว่า โลกทัศน์ หมายถึง ทัศนะทั่วไปเกี่ยวกับโลกรอบตัวมนุษย์ เป็นการรับรู้ และหรือมีความเห็นเกี่ยวกับสภาพรอบตัว ในส่วนของ ประภาส เพ็งพุง(2558) ได้กล่าวว่า โลกทัศน์ของคนเป็นเครื่องชี้้นำการกระทำของเขา คนย่อมดำเนินชีวิตไปตามที่ตนคิด วิธีความเป็นอยู่ย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขาคิดอย่างไรได้เป็นอย่างไร ความคิดต่างๆ จะแสดงตัวให้ปรากฏออกมาเป็นการกระทำในที่สุด ซึ่ง นฤมน อินทร์ประสิทธิ์, ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ และ เอื้อจิตรพัฒน์จักร (2551) กล่าวว่า การกระทำ พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ทั้งในด้านบวกและลบ โลกทัศน์ของคนในสังคมหนึ่งจะส่งผลในการชี้นำนโยบายและการกระทำต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลโดยตรงต่อสังคมนั้นๆ ในยุคโลกาภิวัตน์ความเจริญก้าวหน้าที่เกิดขึ้นในด้านต่างๆ โลกทัศน์แบบเก่าก็เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ซึ่งแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากภาวะความกดดันทางสังคมสังคมที่เข้ามาใหม่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนในด้านทัศนะ

คติ ความคิด และความเชื่อของคนในพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ก็ล้วนเป็นองค์ประกอบของโลกทัศน์ทั้งสิ้น

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความแตกต่างของโลกทัศน์ คือสังคม และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ต่างกันจากส่วนอื่นๆ ของประเทศ จึงส่งผลให้โลกทัศน์แตกต่างกันไปด้วย อีกทั้งการนับถือศาสนาที่ต่างกันก็เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้มีความแตกต่างของโลกทัศน์ในด้านต่างๆ ไปด้วย ซึ่ง นูมาน หะยีมะแซ (2551) กล่าวว่า คำสอนศาสนาอิสลามได้มีอิทธิพลอย่างมากต่อกระบวนการใช้ชีวิต และวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของประชาชน อิทธิพลของศาสนาอิสลามถูกแทรกซึมเข้าไปในพฤติกรรมและความคิดของคนมาเกือบทุกด้าน ความเป็นอยู่และการใช้ชีวิตประจำวัน การบริโภค การศึกษาหาความรู้ การแต่งกาย ที่อยู่อาศัย และการใช้ภาษาล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักการและหลักคำสอนศาสนา

จากปัญหาที่กล่าวไว้ในข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจ และตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องศึกษาเกี่ยวกับโลกทัศน์ทางการศึกษา รวมถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด ทักษะคติ ความเชื่อของบุคคล และความสัมพันธ์ของคนในสังคม วัฒนธรรมที่อยู่ร่วมกันทั้งในเชิงบวกและลบ ซึ่งอันหมายถึงโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ต่อการศึกษา ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้เข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ และต่อยอดในการหาหนทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความแตกต่างจากภาคอื่นๆ ในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา สังคม วัฒนธรรมความเป็นอยู่ และอื่นๆ ซึ่งได้ประสบปัญหาเพื่อสามารถยกระดับการศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ดีขึ้น อีกทั้งการเข้าใจความแตกต่างในเรื่องสังคม และวัฒนธรรมนั้นจะช่วยให้เราสามารถพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสังคมที่เป็นพหุได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร และตัวอย่าง
 - 1) การวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูสอนสายสามัญ จำนวน 3 คน ครูสอนสายศาสนา จำนวน 3 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 10 คน และผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 3 คน
 - 2) การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ประชากร 163 คน ตัวอย่าง 120 คน ครูสอนสายสามัญ ประชากร 2,411 คน ตัวอย่าง 331 คน ครูสอนสายศาสนา ประชากร

2,411 คน ตัวอย่าง 331 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประชากร 40,514 คน ตัวอย่าง 380 คน และ
ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประชากร 40,514 คน ตัวอย่าง 380 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้

- 1) สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครู ทำให้รู้ถึงโลกทัศน์ทางการศึกษา และปัจจัยต่างๆ ทั้งครูสอนสายสามัญ ครูสอนสายศาสนา และเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นช่วงการเปลี่ยนระดับการศึกษา
- 2) สำหรับผู้ปกครอง ทำให้รู้ถึงโลกทัศน์โลกทัศน์ทางการศึกษาของบุตรที่กำลังเป็นช่วงเปลี่ยนแปลงระดับการศึกษา ซึ่งเป็นช่วงสำคัญในช่วงวัย
- 3) ทำให้ทราบถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ทางการศึกษาของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) **โลกทัศน์** หมายถึง ทศนคติ ความคิด และความเชื่อของบุคคล หรือกลุ่มคนที่มีต่อประเด็นต่างๆ โดยโลกทัศน์นั้นเป็นเครื่องชี้้นำในการทำให้เข้าใจชีวิตของแต่ละบุคคล และสังคม โดยโลกทัศน์ของแต่ละคน หรือสังคมหนึ่งอาจไม่เหมือนกัน หรือเหมือนกันก็เป็นได้
- 2) **โลกทัศน์ทางการศึกษา** หมายถึง ทศนคติ ความคิด และความเชื่อที่มีต่อการศึกษา ที่คนในสังคมมองว่าการศึกษา คือ การขัดเกลาทางศีลธรรมและการอบรมทางจิตวิญญาณ ที่สมบูรณ์
- 3) **การเปลี่ยนแปลง** หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมหนึ่งๆ อาจไม่เหมือนกันบางสังคมอาจเปลี่ยนแปลงช้า หรือบางสังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
- 4) **การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์** หมายถึง การปรับเปลี่ยนทศนคติ ความคิด ความเชื่อที่เป็นพื้นฐานเดิม โดยรูปแบบการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืน
- 5) **ชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้** หมายถึง คนไทยที่มีเชื้อสายมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม และพูดภาษามลายู อาศัยอยู่ในสามจังหวัด คือ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส
- 6) **ปัจจัยด้านสังคม** หมายถึง การแพร่กระจายและการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามา การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางประชากร เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจ การรับเทคโนโลยีใหม่ๆ และการเปลี่ยนอำนาจทางการเมือง
- 7) **ปัจจัยด้านวัฒนธรรม** หมายถึง ความเคยชินกับวัฒนธรรมอื่น ความรู้สึกร่วมและความผูกพันทางสังคม การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์แวดล้อมที่อยู่รอบตัว และการเลียนแบบพฤติกรรม

8) ปัจจัยด้านศาสนา หมายถึง หลักคำสอน หลักศรัทธา และหลักปฏิบัติ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

